

OECDs RETNINGSLINJER FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

Norges kontaktpunkt
for ansvarlig
næringsliv

Fra: Kontaktpunktet for ansvarlig næringsliv

Til: Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans (FIN)

Dato: 18. mars 2022

Høring av foreløpig forslag til revidert Oslomodell

Innspill fra Kontaktpunktet for ansvarlig næringsliv.

Norges OECD-kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv har som mandat å fremme OECDs retningslinjer, svare på henvendelser fra næringslivet, arbeidstakerorganisasjoner, sivilt samfunn og andre interessenter, og behandle og bidra til å løse enkeltsaker om etterlevelse av OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.

Kontaktpunktet ønsker velkommen Oslo kommunes innsats i kampen mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, og ser at Oslomodellen er et viktig verktøy i dette arbeidet.

Kontaktpunktet noterer seg at det i Oslomodellens sosiale krav foreslås bl.a. at det skal stilles krav til leverandørers arbeid med aktsomhetsvurderinger i tråd med UNGP og OECDs retningslinjer.

Gitt kompleksiteten i vare- og tjenesteproduksjon, med nasjonale og internasjonale underleverandører, vil det være viktig at Oslomodellen stiller krav som bygger på anerkjente og innarbeidete internasjonale rammeverk. Det er derfor en styrke at modellen er utformet i tråd med FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper (og ikke bare OECDs *veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv*, slik det står innledningsvis). I denne sammenheng er det viktig å understreke at ingen av disse skiller mellom leverandører i rammeavtaler og enkeltkjøp. Særlig der det er høy risiko for brudd kan det være god grunn til mer omfattende vurderinger av leverandøren enn det som kreves for å tilfredsstille kvalifikasjonskravene i modellen.

Regjeringen forventer at norske selskaper opptrer ansvarlig, kjenner til og etterlever FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper¹. Med åpenhetsloven blir større virksomheter pålagt å gjøre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Det gjelder forhold virksomheten har forårsaket eller bidratt til, eller som er direkte knyttet til forretningsvirksomhet, produkter eller tjenester gjennom leverandørkjeder eller forretningspartnere.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/tema/naringsliv/internasjonalt-naringssamarbeid-og-eksport/samfunnsansvar/id603511/>

Kontaktpunktet mener det er positivt at Osломodellens sosiale krav har som mål å fremme anstendig arbeid og forebygge og bekjempe brudd på grunnleggende menneskerettigheter, grunnleggende arbeidstakerrettigheter og folkerettslige forpliktelser i vareleveranser til kommunen, og at dette skal reflekteres i at det skal stilles sosiale krav i alle kommunens anskaffelser som omfatter vareleveranser. Begrepene «FNs menneskerettigheter» og «folkerettslige forpliktelser» er imidlertid uklare og, i alle fall det siste, potensielt svært omfattende. De aktuelle folkerettslige forpliktelsene bør presiseres. Vi viser her til kommentaren til UNGP 12 som gir en mer presis angivelse av hvilke menneskerettigheter som omfattes, og som også er relevant for OECDs retningslinjer og kapittelet om menneskerettigheter der.

Kontaktpunktet støtter Osломodellens sosiale krav som har som formål å forplikte leverandøren til å respektere grunnleggende menneskerettigheter, grunnleggende arbeidstakerrettigheter og folkerettslige forpliktelser, inkludert ILOs kjernekonvensjoner om organisasjonsfrihet og rett til kollektive forhandlinger samt forbud mot tvangsarbeid, barnarbeid og diskriminering. Leverandøren skal også jobbe for etterlevelse av grunnleggende menneskerettigheter, grunnleggende arbeidstakerrettigheter, folkerettslige forpliktelser og nasjonal arbeidslovgivning i produksjonslandet, inkl. lønns- og arbeidstidsbestemmelser, i hele leverandørkjeden.

Kontaktpunktet oppfatter at de sosiale kravene dermed er utformet i tråd med internasjonalt anerkjente rammeverk som FN's veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap. Begge disse standardene forventer at selskap gjennomfører aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

Kontaktpunktet noterer seg at kravene til leverandørens arbeid med aktsomhetsvurderinger i stor grad samsvarer med definisjonen av aktsomhetsvurderinger i åpenhetsloven § 4, som bygger på OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv (2018)

1. Forankre ansvarlighet gjennom retningslinjer og styringssystemer
2. Kartlegge og vurdere negative konsekvenser som virksomheten har forårsaket eller bidratt til eller som er direkte knyttet til forretningsvirksomhet, produkter eller tjenester gjennom leverandørkjeder eller forretningspartnere
3. Egnede tiltak for å stanse, forebygge eller begrense negative konsekvenser
4. Overvåk gjennomføring og resultater
5. Kommunisere med interessenter, rettighetshavere om håndtering
6. Sørgje for eller samarbeide om gjenoppretning og erstatning der det er påkrevd

Kontaktpunktet minner om et sentralt prinsipp ved risikobaserte aktsomhetsvurderinger, som fremgår av åpenhetsloven § 4 (2):

«Aktsomhetsvurderinger skal stå i forhold til virksomhetens størrelse, virksomhetens art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, og alvorlighetsgraden av og sannsynligheten for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.»

Det fremstår som rimelig at Osломodellen differensierer kravene i forhold til størrelsen på vareanskaffelser og risiko for brudd på menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter mm. Det er ikke innenfor Kontaktpunktet kompetanseområde å vurdere om de ulike nivåene for krav er rimelige.